

**Ερμηνεία συμβόλων
που απαντώνται συχνά στην εικονογραφία του Ιερώνυμου Μπος**

αγγείο	Κοσμικά ύδατα / μήτρα / γονιμότητα
άγγελοι	Δυνάμεις του αόρατου κόσμου / φώτιση
αιώρηση	Η αιώρηση και το λίκνισμα συνδέονται με τη γονιμότητα και συμβολίζουν τα σκαμπανεβάσματα της ζωής
αλκυόνη	Ντροπαλή γυναικεία φύση
άλογο	Ηλιακή και σεληνιακή δύναμη / σύμβολο ζωής και θανάτου / το γρήγορο πέρασμα της ζωής / ενστικτώδης ζωική φύση / το λευκό άλογο είναι καθαρός νους
άνθη	Θηλυκή παθητική αρχή / εφήμερη υπόσταση της ζωής
αρκούδα	Ανάσταση (επειδή την άνοιξη βγαίνει από τη σπηλιά με το αρκουδάκι), νέα ζωή άρα μύηση και σύνδεση με τελετές διέλευσης / Στο Χριστιανισμό η πάλη του Δαβίδ με την αρκούδα συμβολίζει την πάλη ανάμεσα στο Χριστό και τον Διάβολο / Επίσης στο Χριστιανισμό συμβολίζει το κακό, τη σκληρότητα και την απληστία / Η αρκούδα αντιπροσωπεύει επίσης την αναγεννητική δύναμη του Χριστιανισμού πάνω στους ειδωλολάτρες
αυγό	Το κοσμικό αυγό (όπως και η σφαίρα) είναι η αρχή της ζωής, το αδιαφοροποίητο σύνολο, ο αρχέγονος μητριαρχικός κόσμος / αρχή / ανάσταση / ελπίδα / οργανική ύλη στην αδρανή της κατάσταση
βάτραχος	Σεληνιακό σύμβολο / γονιμότητα / ερωτισμός / ακολασία / η απωθητική όψη της αμαρτίας / το κακό / το αιρετικό / προσκόλληση στις εγκόσμιες απολαύσεις / μνησικακία / Στην Αίγυπτο, αντίθετα, συμβολίζει τη ζωή και την ανάσταση γιατί έχει το υγρό δέρμα της ζωής σαν αντίθετο της ξηρότητας του θανάτου
βρώση	Μεταδίδει την ιδιότητα εκείνου που τρώγεται στον τρώγοντα / ο κανιβαλισμός, το φάγωμα της σάρκας ενός πολεμιστή ή ήρωα μεταδίδει ανδρεία, ηρωισμό και απορρόφηση της ζωτικής δύναμης
γάιδαρος	Υπομονή / ανοησία / πείσμα
γάτα	Λάμψη της νύχτας / κρυφή επιθυμία / λαγνεία / τεμπελιά
γεράκι	Δύναμη / εξουσία
γρύπας	Ως φύλακας θησαυρών φανερώνει επαγρύπνηση και εκδίκηση / στο Χριστιανισμό απεικονίζει το κακό σαν διάβολος που πετάει μακριά με τις ψυχές
γυμνότητα	Διφορούμενο σύμβολο είτε σαν αλήθεια αθωότητα και αρετή, είτε σαν λαγνεία, έλλειψη αρετής, ξεδιαντροπιά
δέντρο	Σύνθεση ουρανού, γης και ύδατος. Το δέντρο συνδέει αυτούς τους τρεις κόσμους (ουρανό, γη, νερό) καθιστώντας δυνατή την επικοινωνία μεταξύ τους / δυναμική ζωή σαν αντίθετη με αυτή της πέτρας
δισκοπότηρο	Χορηγός τροφής και αφθονίας / σκεύος που εκπληρώνει τις επιθυμίες / συνδέεται με τα άχραντα μυστήρια ως πηγή φυσικής και πνευματικής ζωής / η αναζήτηση για το δισκοπότηρο είναι η επιστροφή στον παράδεισο, το πνευματικό κέντρο του ανθρώπου και του σύμπαντος
δίχτυ	Παγίδευση / εμπλοκή
δρυοκολάπτης	Στο Χριστιανισμό είναι η αίρεση που υπονομεύει την πίστη και την ανθρώπινη φύση
έγκλειση	Προστασία / καταφύγιο / θρέψη / μήτρα
ελάφι	Διαλογισμός / πραότητα / ευγένεια
ελέφαντας	Ισχύς / πιστότητα / συζυγική πίστη / υπομονή / σοφία
ζάρια	Μοίρα / ανέκκλητο / αστάθεια / πάθος
ζώα	Ενστικτώδεις και συναισθηματικές παρορμήσεις που πρέπει να ξεπεραστούν πριν ο άνθρωπος μπορέσει να εισέλθει στις πνευματικές περιοχές
θρόνος	Έδρα της αυθεντίας, της γνώσης, της διακυβέρνησης
θύρα	Ευκαιρία / άνοιγμα / πέρασμα από μια κατάσταση σε άλλη
ιππότης	Το πνεύμα που κατευθύνει το σώμα / το ταξίδι της ψυχής μέσα στον κόσμο με τους πειρασμούς και τις δοκιμασίες
ιχθύς	Χθόνιο και επικήδειο σύμβολο
καμπάνα	Η ταλάντωση της καμπάνας αντιπροσωπεύει τα άκρα του καλού και του κακού, του θανάτου και της αθανασίας
καπέλο	Καλύπτει το κεφάλι, περιέχει τη σκέψη
καρδερίνα	Συνδέεται με τα πάθη του Χριστού
καρδιά	Αγάπη / έλεος / ζωτικό αίμα / ευσπλαχνία

κάστανο	Αρετή / αγνότητα / περιβάλλεται από αγκάθια, αλλά δεν παθαίνει τίποτα από αυτά / νίκη πάνω στον πειρασμό
κήπος	Η κατοικία των ψυχών / παράδεισος
κοκκινολαίμη	Μια μορφή του πουλιού της θύελλας / θάνατος / ανάσταση
κοράκι	Προφητεία / σύμβολο του μαυρίσματος, της νέκρωσης, του θανάτου
κοτσύφι	Οι πειρασμοί της σάρκας (το δελεαστικό κελήδημα και το μαύρο φτέρωμα)
κουκουβάγια	Διφορούμενο: σοφία αλλά και σκότος. Θάνατος / Στο Χριστιανισμό αντιπροσωπεύει τις δυνάμεις του σκότους, τα άσχημα νέα, τον θρήνο και την ερήμωση
λαγός	Σεληνιακό ζώο. Συχνά σχετίζεται με τα θυσιαστήρια φωτιά και τη ζωή μέσω θανάτου. Είναι παγκοσμίως σύμβολο γονιμότητας και δηλώνει τη θηλυκή περιοδικότητα. Το κεφάλι ή το πόδι του λαγού είναι αντίδοτο κατά της μαγείας, αλλά ο λαγός είναι συχνά υπηρέτης ή σύντροφος των μαγισσών
λίμνη	Η θηλυκή υγρή αρχή. Συχνά τόπος διαμονής θηρίων ή μαγικών θηλυκών δυνάμεων
μαχαίρι	Θυσία / εκδίκηση / θάνατος / μαρτύριο
μούρα	Τρία χρώματα (λευκό, κόκκινο, μαύρο), τρία στάδια μύησης, τρία στάδια ζωής
όργιο	Επάνοδος στο χάος. Η αρχέγονη κατάσταση πριν από τη δημιουργία. Κοσμική νύχτα. Διάλυση. Οι κατώτερες δυνατότητες των όντων
σταφύλι	Σοφία / η άμπελος της ζωής / αθανασία / (in vino veritas: στον οίνο η αλήθεια)
χορός	Κοσμική δημιουργική ενέργεια / η μεταμόρφωση του χώρου σε χρόνο